

Într-o seară de sfârșit de octombrie, atunci când toamna-i în plină floare, undeva spre ora zece, doi tineri ieșiră din teatrul Odeon. Vântul bătea cu o oarecare putere. Amândoi purtau paltoane lungi, bej cu cordon. Își legă el mai întâi cordonul în jurul taliei, apoi i-l legă și ei, sărutând-o apoi pe frunte.

Coborâră cele câteva trepte. El se răzgândi. Îi luă mâna-n mâna sa, o strânse cu putere, o duse la gură și o sărută, uitându-se la ea cu o lacrimă în ochi. Până să ajungă-n Calea Victoriei, îi lăsă mâna și o luă în brațe, strângând-o. Dacă ar fi putut, ar fi închis-o în el ca să-i țină de cald. Ea își trecu mâna stângă pe după mijlocul lui și-l strângea. Norocul lor era că nu aveau mult de mers pe jos. Locuiau undeva pe Calea Griviței, într-o casă interbelică.

Casa arăta deplorabil din afară, iar toamna amplifică într-un fel degradarea și mizeria acestei case. Ai crede că înăuntru era bine așezată, dar te-ai înșela cumplit. Nu făcuseră nicio modificare de doi ani de când se mutaseră acolo. Tapetul din salon era cel de acum 80 – 90 de ani. Nu se știe cum de rezistase prostiei comuniștilor de a scoroji pereții caselor de felul acesta. Cei-lalți pereți interiori ai casei erau într-adevăr scorojiți, iar câteva tablouri ici-colo parcă murdăreau și mai mult încăperile.

El scoase o cheie mare de fier dintr-un buzunar al paltonului și o vârî în broasca veche și ruginită a ușii enorme de intrare. O ușă albă. Lemnul era putred pe alocuri, iar vopseaua se desprinsese de multă vreme de pe el. Intrară fără să se descalțe. Parchetul nelustruit scârțâi un timp sub apăsarea celor două siluete care și acum se țineau în brațe. Era frig. Nu fusese făcut focul. Aprinse focul în șemineu și-i trase un fotoliu mai aproape de para care dansa fără fum. Ea se așeză, își desfăcu cordonul din jurul taliei subțiri și-și întinse mâinile spre foc.

După ce-și lepădă paltonul și-l aruncă pe un cuier de lemn de undeva din colțul salonului, se aruncă și el într-un fotoliu și se afundă în el și-n gânduri. Ea se uită peste umărul stâng, își dădu paltonul jos, lăsându-și umărul la vedere. Se ridică și se aruncă peste el în fotoliu. Se cuibări peste el. Stătea cu urechea pe pieptul lui și-i asculta bătăile inimii care băteau din ce în ce mai tare. El avea lacrimi în ochi, o luă în brațe fără să o simtă, atât i se părea de impoderabilă, și o puse în locul lui. O sărută pe frunte, lăsând să-i cadă o lacrimă în părul ei moale și mătăsos. Trecu în odaia alăturată.

Christine, că acesta-i era numele, nu auzi decât descărcătura unui revolver.

*

Pentru a înțelege mai bine sinuciderea sa trebuie să ne întoarcem cu trei ani în trecut. Mă simt obligat să spun alte câteva cuvinte: nu are importanță numele meu, eu am fost un prieten de-al său. Poate singurul prieten căruia i s-a spovedit ca unui duhovnic. Pe el îl chema Alexie. Eu nu sunt scriitor, ci matematician, deci iertați-mi scrisul modest. Încerc doar să redau prin cuvinte drama unui om.

Revenind la povestea noastră, voi încerca să descriu poate cea mai dificilă scenă de descris: cearta dintre doi iubiți, pentru că este aproape impenetrabilă pentru cei dinafara ei. Scena mi-a descris-o Alexie la scurt timp după ce a avut loc, timp în care s-a mai petrecut o scenă.

Alexie ședea într-un fotoliu. Amma, iubita lui de atunci, plângea pe marginea patului după ce el îi spusese că vrea să se despartă de ea după patru ani cât fuseseră împreună. Nu știa de ce vrea asta. Voia să fie liber. Se simțea îngrădit ca o pasăre căreia i s-au tăiat aripile.

O asculta cum plânge, ar fi dat orice, doar să nu mai fie acolo. „Nu cred că voi apuca 30 de ani“, își zicea în gând.

— Mi-ai fost ca o soție în toți anii ăștia, în loc să-mi fii amantă! Îi reproșă într-un târziu.

— Dar tu? reuși ea să spună într-un sfârșit. Tu deschizi o carte și uiți de mine! Mă uiți pur și simplu. Când citești nici nu mai știi că exist.

— Voiam să mor atunci! Pe loc! Voiam să mor, prietene, îmi spusese mie mai târziu. Și știi ce e mai dureros?

— Nu, îi răspund eu. Ce poate fi mai dureros decât o despărțire dintre doi amanți care se mai iubesc încă? Nu tu mi-ai mărturisit și i-ai spus și ei că o vei iubi mereu?

— Și așa este. O voi iubi cât voi trăi! plânsese el și mă îmbrățișase. Hai să-ți spun ce era mai dureros în clipele acelea.

— Spune-mi! îl încurajasem să mi se destăinuie.

— Făceam literatură atunci, prietene! În timp ce ea plângea, eu mă gândeam la o nuvelă pe care urma să o scriu ca efect al acestei cauze. Nu am scris-o și știu că n-o voi putea scrie vreodată.

Nuvela despre care vorbește Alexie este cea pe care o scriu eu acum. Nu cu aceeași măiestrie cu care ar fi scris-o el, care publicase până la funesta seară de teatru trei cărți. Nu-i pot îndeplini vrerea, scriind o nuvelă, ci va fi numai o povestire.

— Îți aduci aminte de acum trei ani, în gară la Brașov, pe când așteptam trenul spre București, mi-ai spus după ce ai dat admiterea la medicină că nu te mai interesează? Că dacă ai fi intrat la medicina din Brașov ne-am fi despărțit și nu voiai să se întâmple una ca asta. Și chiar ai intrat! Gândește-te câte vieți ai sacrificat pentru mine atunci!

Își lăsase iubita plângând.

— Prietene, îmi zisese el, nu am putut să-i spun atunci adevăratul motiv pentru care voiam despărțirea, dar i-am scris o scrisoare prin care nu mă condamnam pe mine la moarte, ci pe amândoi.

Scrisoarea a ajuns în mâinile mele. Îi redau doar partea care interesează mai mult:

„Îndrăgesc pe altcineva, nu poate fi vorba de iubire, dar în orice caz nu-mi este indiferentă. Nu vreau să mai adorm în brațele tale cu gândul la ea.“

— Această scrisoare, prietene, mi-a fost actul de condamnare la moarte, pe care l-am semnat în josul paginii. Și când te gândești că am refuzat fericirea eternă lângă Amma și am îmbrățișat, cum și-a îmbrățișat Decebal moartea implântându-și sabia-n piept, nefericirea pentru un capriciu! Prietene, este ultima oară când ne mai vedem. Nu-mi rămâne decât sinuciderea ori călugărirea. Adio!

Atunci a fost ultima dată când l-am văzut viu. La înmormântare mi-a mai povestit Christine câteva întâmplări din viața lui.

Înainte de a se despărți de Amma, i-a trimis un răvaș Christinei (erau colegi de facultate), în care-i scrisese un mic poem.

Poemul avea doar două versuri:

*aș vrea să fiu o păpădie
doar pentru a fi suflat de o fată frumoasă*

Am înțeles că acest capriciu al său era de fapt demonul său. Iar acest demon nu era altul decât Erosul, care îl chinuia și căruia nu îi făcea față. Am aflat de la Christine că în cei trei ani ai lor, Alexie o înșelase de mai multe ori, răzbunându-se pe sine prin plăcerea sexului. Hrănindu-și demonul, se chinuia pe el.

După despărțirea de Amma, o condusesese pe Christine până în stația de troleibuz. Ieșiseră de la cursuri. La ultima noastră întâlnire mi-a mărturisit că se ducea la facultate doar pentru a o întâlni, iar în zilele în care ea nu venea, dormea pe straponținele amfiteatrelor, nepăsându-i nici cât negrul sub unghie de cursul la care asista.

Pe când se apropia de stația lui 137, Alexie luase mâinile Christinei într-ale sale și-i spusese:

— Îmi îngăduiești să-ți sărut mâinile?

— Da! răspunsese ea îmbujorată.

Alexie îi sărutase mâinile, lăsându-i în palme câteva lacrimi.

— Lasă-mă să-ți fiu păpădie! îi spusese într-un oftat. Suflă-mă când te vei sătura de mine!

Nu-l voise ca pe o păpădie și îi sărise de gât.

*

După cursuri (eram student pe atunci) am pornit agale spre casa lui Alexie. Obişuiam să ne vedem de două sau de trei ori pe săptămână, fără a ne stabili întâlnirile, bineînţeles. Era una dintre zilele acelea de primăvară în care asprimea iernii se îngână cu bunăvoinţa primăverii, făcându-i loc. Ghiociei ieşiseră de multă vreme din pământ, iar ȝigăncile profitau de pe urma lor, vânzându-i pe străzi, în special la gurile de metrou. La intrarea la metrou dinspre Universitate mă întâmpină o ȝigancă grasă, bătrână, cu multe fuste, cu mustaţa, cu un caracteristic:

— Doi lei legătura, domnu'!

— Numai doi lei?

Erau vreo cinci ghiociei într-o legătură. Am luat două legături. Una pentru colega cu care mergeam la braţ şi care coborâse mai jos la metrou (eu doar traversasem spre teatru ca să o apuc spre Piaţa Rosetti) şi o legătură pentru Amma. Colega m-a sărutat pe ambii obraji şi ne-am luat la revedere. Am luat-o pe străzile întortocheate ale cartierului Armenesc. Alexie locuia undeva pe Dacia, după Piaţa Spania şi după Piaţa Gemeni. Pe una dintre miile de străzi am întâlnit un copil. Nu avea mai mult de şapte ani. Şedea pe trotuar cu o cutie de chibrituri lângă el şi cu mulţi greieri negri în juru-i.

— Ce faci, măi copile, cu atâţia greieri? am încercat eu să intru în vorbă cu el, alintându-i părul.

— Îi închin, mi-a răspuns fără a se uita la mine.

— Cum adică îi închini? Sunt ne-nchinați? am încercat eu să fac o glumă ca să-i câștig încrederea, dar n-am izbutit.

Apoi, ciudat lucru, mi-a ținut o prelegere aproape științifică despre ce înseamnă „să închini un greiere“. Ai fi zis că teoria fusese de mult bine pusă la punct, că fusese și demonstrată experimental și eu abia acum o descopeream de parcă aș fi descoperit focul sau teoria atracției reciproce a corpurilor. Se simțea parcă ironia în vocea lui când mi-a spus:

— Toți greierii de pe jos sunt închinați, de-aia nu mai sar. (Abia atunci am observat că niciunul nu sărea.) Ceilalți din cutia mea sunt neînchinați. I-am prins sub pietre, sub frunze și i-am pus în cutie.

Scoase cu grijă unul din cutie, fără să mai evadeze vreunul, și îl puse pe trotuar. Greierele speriat de atâta lumină sărea de colo-colo buimac. Copilul îl prinse iute (avea doar atâta experiență!).

— Vedeți doar că sare! zise, apoi îl apucă cu trei degete și îi făcu o cruce pe spate. Gata, acum l-am închinat.

Și-l puse pe jos. Într-adevăr, greierele nu mai sărea, mai că se târa.

M-am gândit că-i rupsese picioarele fără să văd eu. L-am pus să mai închine unul. Același rezultat. Am plecat. M-am mai uitat de câteva ori înapoi peste umăr. Copilul scotea greier după greier din cutiuța lui, îi închina și le dădea drumul, negându-le parcă virtutea de săritori formidabili. Acum nu mai erau greieri, ci altceva. Dar ce? De cântat, oare, mai cântau? Sau pentru asta era o altă vrajă? Ciudat, sau dacă nu ciudat, atunci curios, este faptul că la scurt timp după despărțirea mea de *copilul care închina greieri* am trecut pe lângă o biserică și mi-am făcut cruce, adică m-am închinat. În viața mea nu mă închinaseam când treceam pe lângă biserici (asta ar fi însemnat

să stau tot timpul cu degetele împreunate). M-am oprit și am sărit. Da, pământul nu mă ținea lipit de el. M-am ridicat vreo jumătate de metru în aer și am început să râd prostește de ceea ce făcusem. Știam doar că vraja asta se aplică numai greierilor, dar cel puțin am avut dovada certă că nu sunt greiere. Mi-am continuat drumul spre Alexie.

Îmi deschise Amma. Mă sărută și ea pe ambii obraji, pentru ghiociei.

— Primăvară frumoasă, Amma! Domnul este acasă?

— E-n birou, râse ea și îmi făcu semn să o urmez înăuntru.

Alexie o poreclise astfel după nu mai știu care zeu al nu știu cărei religii moarte de o căruță de ani de prin nordul sau sudul Africii. O chema Amalia Costan.

— Pe mine va trebui să mă ierți. Am examen mâine. Mă retrag. Alexie e-n birou singur. Intră!

După ce a pus apă de la robinet într-un pahar și a pus ghiociei să se mai bucure și ei, s-a retras în sufragerie. Pe lângă bucătărie și baie, apartamentul lor mai avea o sufragerie destul de spațioasă, care era a Ammei (era locșorul ei, cuibul ei) și două camere, dintre care una o lăsaseră dormitor și pe cealaltă o făcuseră birou și bibliotecă. Aveau bursă amândoi. Cu bursa ei plăteau chiria și din bursa lui trăiau.

Marele Alexie Iorgu ședea la birou. Mi-a făcut un semn cu arătătorul ridicat militaricește să nu fac zgomot. Era un fum gros, înecăcios, negru cu tente albastre, de-l simțeai cum ți se lipește de plămâni. Am închis ușa cu grijă să nu scârțâie și l-am așteptat să-și termine treaba, în picioare. Scria o poezie. O scrumieră plină ochi și o ceașcă de cafea la fel de plină ședeau pe birou. Cafeaua se răcise, scrumiera se încălzise de la atâta scrum. Stăteam la vreo patru pași de birou și vedeam ceva cenușiu pe el, dar nu puteam desluși ce-i. După vreun sfert de ceas, îl văd că ia cana de cafea, o bea pe toată dintr-o

înghițitură, așterne pe hârtia albă un cuvânt și pune punctul final al poeziei.

— Parc-aș fi Arghezi! zise lovind brusc și cu putere în birou și începând să râdă. E a șaptea oară când rescriu poezia asta afurisită! Lua-o-ar dracu' de poezie!

Aprinse bricheta și-i dădu foc. Asta era pe birou! Mai arse alte șase hârtii.

— Îți omori plămânii dacă mai continui așa! Fumezi ca un turc. Sau mai bine zis ca toți turcii la un loc! am râs eu pe seama lui. Alexie mă privi amenințător, doar ca să pufnească și el în râs. Deschide măcar fereastra aia îmbâcsită! Să ne putem vedea ca oamenii. Așa.

— Ce vânt te aduce pe la mine?

— De primăvară!

Nu i-am spus de copilul care închină greierii.

Se ridică de la birou. Se uită stânga-dreapta de parcă ar fi fost urmărit. Mă luă de după gât și-mi spuse:

— Aseară, amurgea așa, Amma se pisicea pe lângă mine, știi tu cum sunt femeile când vor să... așa și pe dincolo, iar eu i-am zis: „Facem dragoste când termin cartea.“ Și ea mi-a răspuns: „De scris sau de citit?“. Ei bine, prietene, atunci (bătu din palme, rămânând cu ele împreunate) m-am simțit scriitor.

Alexie publicase până atunci trei cărți: una de poezie, una de proză și una de teatru. Ataca pe toate fronturile, cum spunea el. Până la 30 de ani voia să publice 30 de cărți: una pentru fiecare an.

— De aceea sunt binedispus, continuă el, și vom vorbi despre poezie, prietene. Să o ia dracu' de moarte! Să o ia dracu' de sinucidere!

Astea erau subiectele lui. Cele mai multe din întâlnirile noastre erau de fapt prelegeri asupra morții, asupra vieții, asupra sinuciderii; îl obsedau, dar atunci, în ziua aceea caldă de

primăvară, avea chef să vorbească despre poezie. Ce l-o fi apucat? Niciodată nu vorbea despre poezie. Îl dezgusta, cu toate că publicase o carte de versuri. Îmi povestea, mai curând, numeroase... hai să le spunem chestiuni amoroase, care ar părea la prima vedere sau la primul auz sexuale, dar care, în fond, nu aveau decât un punct tangențial cu sexualitatea, ele fiind de natură erotică (care nu-i totuna). „Nu zic să fiu sexual pe cât sunt de erotic, dar măcar a zecea parte să fiu și tot ar fi bine. Ar fi și Amma fericită“, zicea el câteodată mai în glumă, mai în serios. Dacă stau mai bine și mă gândesc, Alexie nu mi-a povestit niciodată o scenă sexuală, ci doar frânturi de natură erotică ce s-ar fi vrut ceva mai mult. De pildă, ne-am întâlnit odată (nu mai știu când se petrecea asta) la Universitate, eu ducându-mă la Cifre, el la Litere. „Am dormit ca un *abia-născut* aseară!“ Exclamația asta copilăroasă ținuse loc de salut. „Și eu am dormit buștean“, i-am răspuns eu la salut. A început să râdă cu poftă, cu gura până la urechi. „Nu asta am vrut să spun, cu toate c-am dormit și ca un buștean, ci mai degrabă că am dormit sau am adormit, nu mai țin minte, ca un prunc, adică cu țâța-n gură: Amma dormea când m-am băgat și eu în pat și am luat-o în brațe, i-am lipit spinarea caldă de pieptu-mi rece, am strâns-o așa un timp să mă încălzesc și, apoi, am întors-o spre mine, i-am sărutat sânii mari și moi, am dat de niște sfârcuri tari pe care i-am luat pe rând în dinți, cred că am încercat să văd dacă iese ceva lapte pe acolo, și am adormit așa... ca un prunc“, râse el din nou.

— Nu s-a gândit el, Arghezi, că-și omoară poezia tot rescriind-o? Nu și-a dat seama că o strangulează cu fiecare corectură? Că o strânge de gâtul versului cu amândouă mâinile până-i iese din mâini și din condei (altă armă albă) o poezie moartă? Nici nu e de mirare că nu era mulțumit de ultima stare a poeziei. Nu era mulțumit de moartă ce era!